

УДК 339.982

Юлія Геннадіївна БОЧАРОВА

кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки та туризму,
Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського,
e-mail: y.bocharova@ukr.net

КОНФЛИКТОГЕННИЙ ПОТЕНЦІАЛ СВІТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Бочарова, Ю. Г. Конфліктогенний потенціал світу в умовах глобалізації / Юлія Геннадіївна Бочарова // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць; за ред. М. І. Зверякова (голов. ред.) та ін. (ISSN 2313-4569). – Одеса: Одеський національний економічний університет. – 2015. – Вип. 2. – № 57. – С. 35–42.

Анотація. У статті проаналізовано стан та особливості реалізації конфліктогенного потенціалу світу в умовах глобалізації. На основі аналізу результатів досліджень Гейдельберзького інституту з вивчення міжнародних конфліктів встановлено кількісні та якісні особливості ескалації рівня напруги у гео економічній та геополітичній площині. Розглянуто регіональну структуру конфліктів, що виникають, основні причини виникнення як внутрішньодержавних, так і міжнародних конфліктів, їх стадії розвитку. Встановлено, що сьогодні спостерігається зростання кількості як міжнародних, так і локальних конфліктів, збільшення частки конфліктів, які знаходяться на стадії насильницької кризи, а основними причинами конфліктів у світі є ідеологічні розбіжності, використання національної сили, ресурси.

Ключові слова: динаміка конфліктогенного потенціалу; глобалізація; глобальний конфлікт; міжнародний конфлікт; внутрішньодержавний конфлікт; стадії розвитку конфлікту.

Юлія Геннадьевна БОЧАРОВА

кандидат экономических наук, доцент кафедры международной экономики и туризма,
Донецкий национальный университет экономики и торговли им. М. Туган-Барановского,
e-mail: y.bocharova@ukr.net

КОНФЛИКТОГЕННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ МИРА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Бочарова, Ю. Г. Конфликтотенный потенциал мира в условиях глобализации / Юлия Геннадьевна Бочарова // Вестник социально-экономических исследований: сб. науч. трудов; под ред. М. И. Зверякова (глав. ред.) и др. (ISSN 2313-4569). – Одесса: Одесский национальный экономический университет. – 2015. – Вып. 2. – № 57. – С. 35–42.

Аннотация. В статье проанализировано состояние и особенности реализации конфликтотенного потенциала мира в условиях глобализации. На основе анализа результатов исследований Гейдельбергского института по изучению международных конфликтов установлены количественные и качественные особенности эскалации уровня напряженности в геоэкономической и геополитической плоскостях. Рассмотрены региональная структура возникающих конфликтов, основные причины возникновения как внутрисоциальных, так и международных конфликтов, их стадии развития. Установлено, что сегодня наблюдается увеличение количества как международных, так и локальных конфликтов, увеличение доли конфликтов, которые находятся на стадии насильственного кризиса, а основными причинами конфликтов в мире являются идеологические разногласия, использование национальной силы, ресурсы.

Ключевые слова: динамика конфликтотенного потенциала; глобализация; глобальный конфликт; международный конфликт; внутрисоциальный конфликт; стадии развития конфликта.

Yuliia BOCHAROVA

PhD in Economics, Associate Professor, Department of International Economics and Tourism,
Donetsk National University of Economics and Trade named after M. Tugan-Baranovsky,
e-mail: y.bocharova@ukr.net

THE CONFLICTOGENIC POTENTIAL OF THE WORLD IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

Bocharova, Y. (2015), *The conflictogenic potential of the world in the context of globalization*. Ed.: M. Zveryakov (ed.-in-ch.) and others [Konfliktohennyi potentsial svitu v umovakh hlobalizatsii; za red.: M. I. Zveriyakova (gol. red.) ta in.], *Socio-economic research bulletin (ISSN 2313-4569)*, Odessa National Economic University, Odessa, Issue 2, No. 57, pp. 35–42.

Abstract. *The article analyzes the state and features of conflictogenic potential in a globalizing world implementation. On the basis of analysis of the Heidelberg Institute for International Conflict Research (HIK) research results the quantitative and qualitative peculiarities of the escalation of tension in geo-economic and geo-political dimensions are determined. The regional structure of emerging conflicts, the main causes of both domestic and international conflicts, stages of international conflict's development are considered. It is established that today there is an increase in the number of both international and local conflicts, increase in the share of conflicts, which are at the stage of violent crisis; and that the main causes of conflicts in the world are ideological differences, use of national power, resources.*

Keywords: *dynamics of conflictogenic potential; globalization; global conflict; international conflict; intrastate conflict; stages of the conflict.*

JEL classification: *F510, F600*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Незважаючи на глобалізаційні процеси, що отримали активний розвиток з 80-х років ХХ століття, світ не стає одноманітним, характеризується розвитком не лише еволюційно-прогресивного, але й конфліктогенного потенціалу, що знаходить прояв у ескалації конкуренції на більшості товарних ринків та ринках послуг, підвищенні рівня напруги у гео економічній та геополітичній площині, і, як наслідок, збільшенні кількості як міжнародних, так і локальних конфліктів.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Проблема розвитку конфліктогенного потенціалу світу в різних аспектах досліджувалася багатьма вченими, серед яких: А. Анцупов, К. Боулдінг, Б. Броді, М. Дойл, Л. Козер, М. Пірен, М. Портер, Д. Фельдман, А. Шипілов та ін. На сучасному етапі розвитку економічної думки ця проблема досліджується такими українськими і зарубіжними вченими як: Н. Далевська, А. Єфименко, В. Лясковський, Ю. Максимець, І. Ніколенко, Л. Сорокіна, Ч. Лерхе, А. Тідвелл та ін. Так, В. Завальнюк [1, с.7–13] досліджує філософсько-антропологічні основи дослідження конфліктності світу в епоху глобалізації. І. Ніколенко [2, с.204–207] піднімає проблему визначення міжнародного конфлікту. Н. Далевська та Л. Сорокіна [3, с.46–51] розглядають роль конфлікту в еволюції акторів світового політико-економічного простору. А. Тідвелл та Ч. Лерхе [4, с.47–59] розглядають взаємозв'язок конфлікту та глобалізації. А. Етционі пропонує новий підхід до організації міжнародних відносин у ХХІ ст. на основі багатостороннього співробітництва [5, с.342]. З початку 2000-х років західними вченими як теоретична основа вирішення та попередження конфліктів на противагу та за аналогією із доктриною справедливої війни (just war) активно розвивається концепція справедливого миру (англ. «just peace», «justpeace») [6, с.232; 7, с.712]. Концепція справедливого миру визначається як динамічний стан, за якого зниження насильства і управління ним, а також досягнення соціальної й економічної справедливості, реалізуються спільно, збільшуючи масштаби конструктивних змін [8, с.23].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, незважаючи на вищезазначене, сьогодні наукові праці, присвячені проблемі дослідження конфліктогенного потенціалу світу в умовах глобалізації, є досить фрагментарними, мають переважно теоретичний характер, не висвітлюють емпіричні дані, що, у свою чергу, не дозволяє визначити сучасні особливості цих процесів у гео економічній та геополітичній площині.

Постановка завдання. Беручи до уваги вищезазначене, сьогодні існує нагальна потреба в дослідженні особливостей реалізації конфліктогенного потенціалу світу в умовах глобалізації, визначенні рівня напруги у світі, структури конфліктів за стадіями розвитку, за регіональною ознакою та основними причинами, що їх обумовлюють. Таким чином, метою статті є визначення стану та особливостей розвитку конфліктів у світі в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як свідчить аналіз результатів досліджень Гейдельберзького інституту з вивчення міжнародних конфліктів [9], незважаючи на глобалізаційні процеси, що отримали активний розвиток з 80-х років ХХ століття, сьогодні

спостерігається ескалація конкуренції у гео економічній та геополітичній площині, і, як наслідок, зростання кількості та підвищення інтенсивності глобальних конфліктів. Протягом 2005–2014 рр. суттєво підвищився рівень конфліктності у світі. Так, якщо у 2005 р. у світі було зафіксовано загалом 249 конфліктів, то у 2014 р. – 424, отже протягом зазначеного періоду кількість конфліктів у світі збільшилася на 175 одиниць. Як свідчить аналіз емпіричних даних, збільшення кількості конфліктів, зафіксованих у світі, було пов'язано, перш за все, зі збільшенням кількості конфліктів, що знаходяться на стадії насильницької кризи, протягом періоду, що аналізується, на 103 одиниці – з 74 конфліктів у 2005 р. до 177 конфліктів у 2014 р.; кількість конфліктів, які знаходяться на стадії суперечки протягом періоду, що аналізується, збільшилася на 47 одиниць – з 65 конфліктів у 2005 р. до 112 конфліктів у 2014 р.), а також кількість конфліктів, що знаходяться на стадії війни протягом періоду, що аналізується, збільшилася на 19 одиниць – з 2 конфліктів у 2005 р. до 21 конфлікту в 2014 р. Для порівняння, кількість конфліктів, що знаходяться на стадії ненасильницької кризи та обмеженої війни, збільшилася на 3 одиниці – з 86 конфліктів у стадії ненасильницької кризи у 2005 р. до 89 у 2014 р., з 22 конфліктів у стані обмеженої війни у 2005 р. до 25 конфліктів у 2014 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість конфліктів за стадіями розвитку (розраховано та складено автором за даними [9])

Стадії розвитку конфлікту	Роки						Абсолютне відхилення
	2005	2010	2011	2012	2013	2014	
Суперечки	65	109	115	105	107	112	47
Ненасильницька криза	86	100	87	83	82	89	3
Насильницька криза	74	126	148	165	178	177	103
Обмежена війна	22	22	18	25	31	25	3
Війна	2	6	20	18	20	21	19
Усього	249	363	388	396	418	424	175

Проведений аналіз структури глобальних конфліктів за стадіями розвитку дозволяє зробити висновок, що протягом періоду, що аналізується (2005–2014 рр.), вона зазнала суттєвих змін у напрямку ескалації рівня напруги (рис. 1).

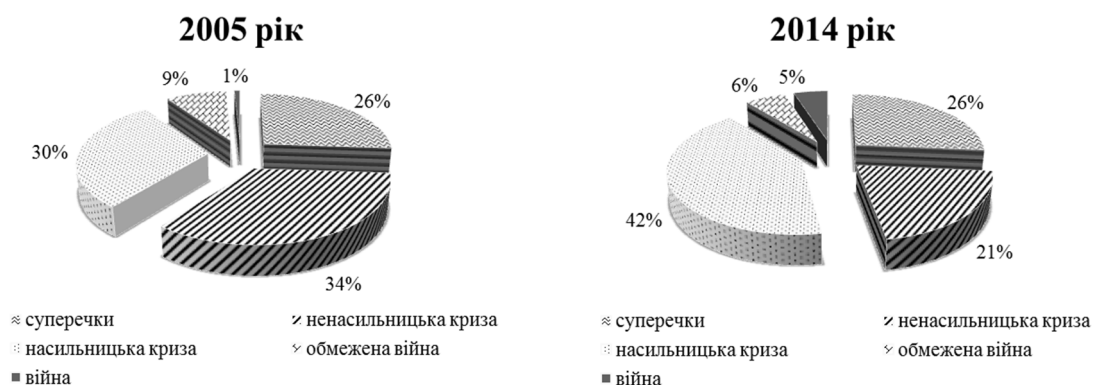

Рис. 1. Зміна структури конфліктів у світі за стадіями розвитку [9]

Так, зазначені зміни були пов'язані зі зменшенням частки конфліктів, які знаходяться на стадії ненасильницької кризи (зменшення становило 13%) – з 34% у 2005 році до 21% у 2014 році; збільшенням частки конфліктів, які знаходяться на стадії насильницької кризи (збільшення становило 12%) – з 30% у 2005 році до 42% у 2014 році; зменшенням частки конфліктів, які знаходяться на стадії обмеженої війни (зменшення становило 3%) – з 9% у 2005 році до 6% у 2014 році); збільшення кількості конфліктів, які знаходяться на стадії війни (збільшення становило 4%) – з 1% у 2005 році до 5% у 2014 році.

Аналіз географічної структури конфліктів дозволяє зробити висновок, що протягом 2010–2014 рр. (за 2005 р. порівняльні дані відсутні) основними центрами виникнення та розвитку конфліктів були Азія та Океанія – на цей регіон припадало в середньому 31% від усіх конфліктів у світі, та Африка – на цей регіон припадало в середньому 24% від усіх конфліктів у світі. Для порівняння, на Європу припадає 17% від усіх конфліктів у світі, Близький Схід і Магриб – 16%, Америку – 12%. При цьому варто зазначити, що протягом 2010–2014 рр. суттєвих змін у географічній структурі конфліктів не відбулося. Так, за період, що аналізується, фіксувалося незначне збільшення частки Близького Сходу і Магрибу та Африки (збільшення становило 2% та 1%, відповідно), зменшення частки Європи, Азії та Океанії (зменшення становило 2% та 1%, відповідно) (рис. 2).

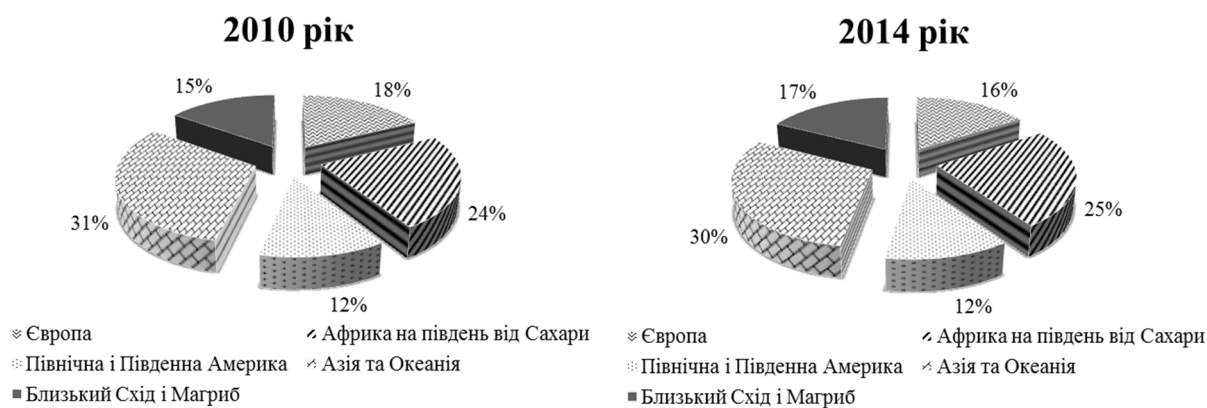

Рис. 2. Географічна структура конфліктів у світі [9]

Проведений аналіз географічної структури конфліктів дозволяє зробити висновок, що регіоном-лідером за середньою кількістю конфліктів різного рівня напруженості, які виникають за рік, є Азія та Океанія, де виникає в середньому 123 конфлікти, та Африка – 93 конфлікти. Для порівняння, в країнах Близького Сходу і Магрибу виникає в середньому 66 конфліктів на рік, Європи – 63, Америки – 49. Причому у світі в цілому переважають низьконасильницькі конфлікти – в середньому 50,6% від їх загальної кількості. Для порівняння, на частку середньо- та низьконасильницьких конфліктів припадає в середньому 39,6% та 9,9% від загальної кількості конфліктів у світі, відповідно. Регіоном-лідером за кількістю високонасильницьких конфліктів у світі є Африка на південь від Сахари – в середньому 36,8% від загальної кількості таких конфліктів у світі та Близький Схід і Магриб – 27,4%. Регіоном-лідером за кількістю середньонасильницьких конфліктів у світі є Азія та Океанія – 33,3% від загальної кількості середньонасильницьких конфліктів у світі та Африка на південь від Сахари – 25%. Регіоном-лідером за кількістю низьконасильницьких конфліктів у світі є Азія та Океанія – 31,4% від загальної кількості низьконасильницьких конфліктів у світі та Європа – 23,7%. Загалом проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що у внутрішній структурі конфліктів регіонів домінують низьконасильницькі конфлікти, виключення становить лише Америка – у регіональній структурі якої домінують середньонасильницькі конфлікти – в середньому 48% від загальної кількості конфліктів в регіоні (табл. 2).

Таблиця 2

Географічна структура конфліктів (розраховано та складено автором за даними [9])

	Роки				Абсолютне відхилення
	2005	2010	2012	2014	
Європа	н/д	64	58	67	3
високонасильницькі		2	1	3	1
середньонасильницькі		17	12	12	-5
низьконасильницькі		45	45	52	7
Африка на південь від Сахари		85	90	104	19
високонасильницькі		6	19	18	12

Продовження табл. 2

середньонасильницькі		34	37	46	12
низьконасильницькі		45	34	40	-5
Північна і Південна Америка		45	51	52	7
високонасильницькі		2	4	5	3
середньонасильницькі		15	25	31	16
низьконасильницькі		28	22	16	-12
Азія та Океанія		114	128	127	13
високонасильницькі		9	10	6	-3
середньонасильницькі		45	55	56	11
низьконасильницькі		60	63	65	5
Близький Схід і Магриб		55	69	74	9
високонасильницькі		9	9	14	5
середньонасильницькі		15	36	32	17
низьконасильницькі		31	24	28	-13
Усього		363	396	424	51
високонасильницькі		28	43	46	18
середньонасильницькі		126	165	177	51
низьконасильницькі		209	188	201	-18

Проведений аналіз особливостей розвитку та перебігу конфліктів у світі дозволяє зробити висновок про те, що більшість із зафіксованих конфліктів не виходять за територіальні межі країни/регіону, не набувають міжнародного статусу. В середньому на внутрішньодержавні конфлікти припадає 76% від загальної кількості конфліктів, зафіксованих у світі, для порівняння, на міжнародні – 24%. При цьому варто зазначити, що протягом 2005–2014 рр. намітилася стала тенденція до зменшення частки міжнародних конфліктів та зростання частки внутрішньодержавних конфліктів у загальній кількості конфліктів, зафіксованих у світі. Так, якщо у 2005 р. на міжнародні конфлікти припадало 28,5% всіх конфліктів, зареєстрованих у світі, то у 2014 р. – 21,2%, тобто зменшення становило 7,3%. Якщо у 2005 р. на внутрішньодержавні конфлікти припадало 71,5%, то у 2014 р. – 78,8%, тобто збільшення становило 7,3%. Міжнародні конфлікти, як свідчить проведений аналіз, у більшості випадків знаходяться на стадії суперечки та ненасильницької кризи – в середньому 54% та 37,3% від їх загальної кількості відповідно; внутрішньодержавні – на стадії кризи, як насильницької, так і ненасильницької – в середньому 46% та 22,4% від загальної кількості зафіксованих внутрішньодержавних конфліктів відповідно. При цьому варто зазначити, що загалом у світі, спостерігається ескалація напруження, що виявляється у скороченні частки конфліктів, які знаходяться на стадії ненасильницької кризи, на користь частки конфліктів, які знаходяться на стадії суперечки, насильницької кризи або війни. Так, якщо у 2005 р. частка міжнародних конфліктів, що знаходилися на стадії ненасильницької кризи, становила 47,9%, то у 2014 р. – 30%, тобто скорочення становило майже 18%. Водночас відбулося збільшення частки міжнародних конфліктів, які знаходяться на стадії суперечки на 8,8%, а також частки міжнародних конфліктів, які знаходяться на стадії насильницької кризи на 8% та обмеженої війни – на 1,1%. Аналогічні тенденції та процеси були характерні для перебігу внутрішньодержавних конфліктів. Так, протягом періоду, що аналізується, спостерігалось зменшення частки внутрішньодержавних конфліктів, які знаходяться на стадії ненасильницької кризи, на 10,7% і збільшення частки внутрішньодержавних конфліктів, які знаходяться на стадії насильницької кризи (на 9,8%) та війни (на 5,2%) (табл. 3).

Таблиця 3

Структура глобальних конфліктів (розраховано та складено автором за даними [9])

Види конфліктів	Роки				Абсолютне відхилення
	2005	2010	2012	2014	
Міжнародні конфлікти	71	94	82	90	19
суперечки	34	52	46	51	17

Продовження табл. 3

ненасильницька криза	34	36	27	27	-7
насильницькі криза	3	6	8	11	8
обмежена війна	–	0	0	1	1
війна	–	0	1	0	0
Внутрішньодержавні конфлікти	178	269	314	334	156
суперечки	31	57	59	61	30
ненасильницька криза	52	64	56	62	10
насильницькі криза	71	120	157	166	95
обмежена війна	22	22	25	24	2
війна	2	6	17	21	19
Усього	249	363	396	424	175

У 2005–2014 рр., як свідчить аналіз результатів досліджень Гейдельберзького інституту з вивчення міжнародних конфліктів, виникнення конфліктів у більшості випадків було пов'язано з ідеологічними переконаннями, використанням національної сили та ресурсами (табл. 4). Так, серед причин, які обумовлюють виникнення конфліктів, на частку ідеологічних розбіжностей припадає в середньому 21,9% конфліктів у світі; на використання національної сили – в середньому 15,1%, на ресурси – 13%. Для порівняння, територія стає причиною конфліктів в середньому майже у 10% випадків, прагнення відділення – у 9,2%, прагнення автономії – у 8,2%, субнаціональна сила – у 11,3%, міжнародна влада – у 6,3%, інші причини – у 5,5%. При цьому варто зазначити, що протягом 2005–2014 рр. спостерігалось підвищення значення таких причин конфліктів як система/ідеологія (на 3,4%), субнаціональна сила (на 4,3%), ресурси (на 2,4%) та інше (на 1,9%). Водночас спостерігалось зниження значення таких причин конфліктів як територія (на 5%), відділення (на 2,9%), автономія (на 0,6%), національна сила (на 1,8%) та міжнародна влада (на 1,7%). Проведений аналіз також дозволяє зробити висновок, що основними причинами високонасильницьких конфліктів, що виникають у світі, є система/ ідеологія (в середньому на частку причин зазначеної групи припадає 28,2% конфліктів даного типу), субнаціональна сила (в середньому 23% конфліктів даного типу), ресурси (в середньому 16% конфліктів даного типу); основними причинами середньо-насильницьких конфліктів є система/ідеологія (в середньому на частку причин зазначеної групи припадає 24,9% конфліктів даного типу), національна сила (в середньому 19% конфліктів даного типу) та субнаціональна сила (в середньому 14,9% конфліктів даного типу); основними причинами низьконасильницьких конфліктів є система/ідеологія (в середньому 17,8% конфліктів даного типу), територія (в середньому 16,2% конфліктів даного типу) та ресурси (в середньому 13% конфліктів даного типу).

Таблиця 4

Основні причини конфліктів, % (розраховано та складено автором за даними [9])

Причини конфліктів	Роки				Абсолютне відхилення
	2005	2010	2012	2014	
1	2	3	4	5	6
Територія	12,4	10,4	8,9	7,4	-5,0
у т.ч. високонасильницькі	0,0	0,0	1,3	1,1	1,1
середньонасильницькі	3,4	3,9	2,8	3,6	0,2
низьконасильницькі	18,7	16,4	16,7	12,9	-5,8
Відділення	10,6	9,7	7,9	7,7	-2,9
у т.ч. високонасильницькі	15,4	14,6	6,4	7,4	-8
середньонасильницькі	16,9	14,3	9,6	8,0	-8,9
низьконасильницькі	6,9	5,9	6,9	7,6	0,7
Деколонізація	0	0	0	0	0
у т.ч. високонасильницькі	0	0	0	0	0
середньонасильницькі	0	0	0	0	0
низьконасильницькі	0	0	0	0	0

Продовження табл. 4

Автономія	8,5	7,9	8,3	7,9	-0,6
у т.ч. високонасильницькі	7,7	0,0	3,8	2,1	-5,6
середньонасильницькі	9,0	7,4	7,2	6,9	-2,1
низьконасильницькі	8,4	9,5	10,5	10,6	2,2
Система/ідеологія	20,2	21,0	21,5	23,6	3,4
у т.ч. високонасильницькі	30,8	33,3	24,4	24,2	-6,6
середньонасильницькі	21,3	25,1	25,5	27,5	6,2
низьконасильницькі	17,7	16,4	17,1	19,8	2,1
Національна сила	16,0	13,5	14,6	14,2	-1,8
у т.ч. високонасильницькі	25,6	14,6	12,8	11,6	-14
середньонасильницькі	23,6	16,7	19,9	15,6	-8
низьконасильницькі	10,8	11,1	10,2	13,9	3,1
Субнаціональна сила	9,1	11,5	13,1	13,4	4,3
у т.ч. високонасильницькі	10,3	25,0	28,2	28,4	18,1
середньонасильницькі	14,6	13,3	14,7	17,0	2,4
низьконасильницькі	6,4	8,2	7,3	5,3	-1,1
Міжнародна влада	6,9	7,0	5,5	5,2	-1,7
у т.ч. високонасильницькі	0,0	0,0	0,0	1,1	1,1
середньонасильницькі	0,0	2,5	1,6	2,2	2,2
низьконасильницькі	11,3	11,1	10,5	9,2	-2,1
Ресурси	11,8	14,4	13,4	14,2	2,4
у т.ч. високонасильницькі	10,3	12,5	17,9	23,2	12,9
середньонасильницькі	7,9	14,3	12,7	14,9	7
низьконасильницькі	13,8	14,8	12,7	10,9	-2,9
Інше	4,5	4,5	6,8	6,4	1,9
у т.ч. високонасильницькі	0,0	0,0	5,1	1,1	1,1
середньонасильницькі	3,4	2,5	6,0	4,3	0,9
низьконасильницькі	5,9	6,6	8,0	9,9	4

Таким чином, проведений аналіз результатів досліджень Гейдельберзького інституту з вивчення міжнародних конфліктів, дозволяє зробити висновок, що основними причинами конфліктів у світі є невідповідність ідеологій сторін, які знаходяться у стані конфлікту.

Висновки і перспективи подальших розробок. Проведений аналіз дозволяє зробити такі висновки:

- протягом останнього десятиліття спостерігається зростання кількості як міжнародних, так і локальних конфліктів;
- більшість із зафіксованих конфліктів не виходять за територіальні межі країни/регіону, не набувають міжнародного статусу;
- спостерігається ескалація рівня напруженості конфліктів – фіксується збільшення частки конфліктів, які знаходяться на стадії насильницької кризи;
- регіоном-лідером за середньою кількістю конфліктів різного рівня напруженості, що виникають за рік, є Азія, Океанія та Африка;
- основними причинами конфліктів у світі є ідеологічні розбіжності, використання національної сили, ресурси.

Зроблені висновки будуть використані в подальших дослідженнях, присвячених визначенню особливостей розвитку конфліктогенного потенціалу світу в умовах глобалізації.

Література

1. Завальнюк В. В. Філософсько-антропологічні основи дослідження конфліктності світу в епоху глобалізації / В. В. Завальнюк // Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – Вип. 60. – С. 7–13.

2. Ніколенко І. І. Проблеми визначення міжнародного конфлікту / І. І. Ніколенко // Вісник Академії адвокатури України. – 2013. – № 1. – С. 204–207.
3. Далевська Н. М. Роль конфлікту в еволюції акторів світового політико-економічного простору / Н. М. Далевська, Л. В. Сорокіна // Економічний вісник Донбасу. – 2013. – № 1. – С. 46–51.
4. Tidwell A. *Globalization and Conflict Resolution* / A. Tidwell, Ch. Lerche // *International Journal of Peace Studies*. – 2004. – Vol. 9. – No. 1. – Pp. 47–59.
5. Этциони А. *От империи к сообществу: новый подход к международным отношениям* / [А. Этциони; ред. пер. с англ. В. Л. Иноземцева] // *Свободная мысль XXI; Центр исследований постиндустриального общества*. – М.: Научно-издательский центр «Ладомир», 2004. – 342 с.
6. *What is a just peace?* / Ed. by P. Allan, A. Keller. – Oxford: Oxford University Press, 2006. – 232 p.
7. *The Oxford handbook of religion, conflict, and peacebuilding* / Ed. by A. Omer, R. S. Appleby, D. Little. – New York: Oxford University Press, 2015. – 712 p.
8. Lederach J. P. *Strategic Peacebuilding: An Overview* / [J. P. Lederach, R. S. Appleby; Ed. by D. Philpott, G. Powers] // *Strategies of Peace: Transforming Conflict in a Violent World*. – New York: Oxford University Press, 2010. – Pp. 19–44.
9. *Conflict Barometer* / Heidelberg Institute for International Conflict Research e.V. [Electronic source]. – Access: <http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/index.html>.

References

1. Zavalniuk, V. V. (2011), «Philosophical and anthropological foundations of the study of conflict in the world in the era of globalization» [Filosofsko-antropologichni osnovy doslidzhennia konfliktnosti svitu v epokhu globalizatsii], *Actual problems of state and law*, Issue 60, pp. 7–13 (ukr)
2. Nikolenko, I. I. (2013), «Problems of definition of international conflict» [Problemy vyznachennia mizhnarodnoho konfliktu], *Bulletin of the Academy of Advocacy of Ukraine*, No. 1, pp. 204–207 (ukr)
3. Dalevska, N. M., Sorokina, L. V. (2013), «The role of conflict in the evolution of the actors of world political and economic space» [Rol konfliktu v evoliutsii aktoriv svitovoho polityko-ekonomichnoho prostoru], *Economic Bulletin of Donbas*, No. 1, pp. 46–51 (ukr)
4. Tidwell, A., Lerche Ch. (2004), «Globalization and Conflict Resolution», *International Journal of Peace Studies*, Vol. 9, No. 1, pp. 47–59.
5. Etzioni, A. (2004), *From Empire to Community: A New Approach to International Relations*. Trans. from Eng. V. L. Inozemtsev [Ot imperii k soobshchestvu: novyi podkhod k mezhdunarodnym otnosheniyam; per. s angl. V. L. Inozemtseva], *The Free Thought XXI; Center for Post-Industrial Studies, Scientific Publishing Center «Ladomir», Moscow*, 342 p. (rus)
6. Allan, P., Keller, A. (ed.) (2006), *What is a just peace?* Oxford University Press, Oxford, 232 p.
7. Omer, A., Appleby, R. S., Little, D. (ed.) (2015), *The Oxford handbook of religion, conflict and peacebuilding*. Oxford University Press, New York, 712 p.
8. Lederach, J. P., Appleby, R. S. (2010), «Strategic Peacebuilding: An Overview». Ed. D. Philpott and G. Powers, *Strategies of Peace: Transforming Conflict in a Violent World*, Oxford University Press, New York, pp. 19–44.
9. *Conflict Barometer*, Heidelberg Institute for International Conflict Research e.V., available at: <http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/index.html>.